

Vrijwel dagelijks wordt bij ons door drie postbezorgers brieven, tijdschriften en andere post in de bus gestopt. Van drie verschillende organisaties/bedrijven. Dankzij de markt zijn er nu meer aanbieders dan de vertrouwde PTT. Het schijnt goedkoper te zijn. Maar voor wie? Ik heb het idee dat de bezorgers het gelag betalen omdat hun arbeidsvoorwaarden en salaris sterk versoberd zijn. En ook de consument heeft niet het idee dat ze goedkoper zegels plakken op de kaart, de brief of wel poststuk dan ook. Een bouwbedrijf gaat failliet, het vaste personeel verdwijnt in WW of bijstand of in niks, het bedrijf start door, het oude personeel kan als zzp-er tegen veel slechtere voorwaarden weer werk krijgen.

In de zorg worden mensen ontslagen en weer aangenomen tegen lagere arbeidsvoorwaarden. We snellen naar Angel-Saksische arbeidsvoorwaarden en naar een arbeidsmarkt die stapje voor stapje op die leest geschoeid gaat worden.

In New York moeten de meest kwetsbare leden van de beroepsbevolking twee tot drie baantjes hebben om enigszins zelfstandig in eigen levensonderhoud te voorzien.

Is dat waar we naartoe willen?

De vraag is: zijn we en vooral de meest kwetsbare leden van de beroepsbevolking, de flexwerkers, de ZZP-ers en de werknemers die in de (kortere) WW dreigen te komen beter af dan?

Wie heeft er eigenlijk baat bij dit wetsvoorstel?

Werknemers?

Werklozen?

Zelfstandigen?

Werkgevers en ondernemers?

De rijksbegroting?

Minister Aart Jan de Geus sprak ooit zijn zorg uit over de positie van zo'n anderhalf miljoen leden van de beroepsbevolking of ze duurzaam of in elk geval grotendeels van hun arbeidzame leven actief kunnen zijn op de arbeidsmarkt en een eigen inkomen kunnen verwerven.

Onze fractie heeft altijd het verlangen gehad dat een Wet Werk&Zekerheid in elk geval aan deze zorg een adequaat antwoord zou kunnen geven en bovendien veel meer zekerheid zou kunnen bieden aan het toenemend aantal flexwerkers en ZZP-ers in ons land.

Met deze bril op hebben wij dit wetsvoorstel gelezen.

De uitgangspunten van de wet zijn, zo lezen wij:

1. Werkzekerheid in plaats van baan zekerheid

Commentaar RvS: Doel is goed, maar risico bestaat dat de wet contraproductief werkt. Bovendien is voor de omslag van baan- naar werkzekerheid een bredere aanpak van de arbeidsmarkt nodig. Daarin voorziet het wetsvoorstel niet.

2. Verminderen tweedeling tussen vast en flex

Commentaar RvS: Omdat de regels rondom vaste contracten slechts beperkt versoepeld, is het niet uitgesloten dat de positie van flexwerkers, met name door aanscherping van de ketenbepaling), juist slechter wordt.

Over een aantal weken behandelen we in deze Kamer naar alle waar-

schijnlijkheid de wijzigingen WWB en de invoeringswet Participatiewet. Waar is de samenhang zo vragen wij?

Het doel (het arbeidsrecht aan te passen aan veranderende arbeidsverhoudingen in de samenleving) en streven (een nieuw evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid op de arbeidsmarkt, waarbij de tweedeling op de arbeidsmarkt tussen mensen met een vaste baan en flexwerkers wordt verminderd; en: een omslag realiseren van baanzekerheid naar werkzekerheid als uitgangspunt van arbeidsmarktbeleid) is nodig en lovenswaardig, alleen gaan de bij dit doel en dit streven bedachte maatregelen dat doel en streven niet realiseren.

Op 29 november 2013 heeft de Raad van State een advies uitgebracht over het wetsvoorstel Werk en Zekerheid. De doelstellingen van de wet worden volgens de Raad van State niet behaald. De Raad van State merkt op dat de voorstellen die betrekking hebben op de ketenbepaling de 'positie van werknemers (flexwerkers) niet zullen verbeteren, maar juist kunnen verslechteren'. Zij vervolgt: "Op onderdelen, met name de aanscherping van de ketenbepaling, lijken de maatregelen zelfs contraproductief te kunnen zijn voor het functioneren van de arbeidsmarkt en de tweedeling op de arbeidsmarkt te kunnen versterken. Voor een effectieve bijdrage aan de terecht beoogde omslag van baan- naar werkzekerheid is substantieel meer nodig dan wat dit wetsvoorstel biedt." De Raad van State waarschuwt dat door kortere arbeidsrelaties de investeringen in bijscholing zullen afnemen, en dat de arbeidsmarkt minder efficiënt zal functioneren. Het kabinet motiveert daarnaast onvoldoende waarom flexwerkers vaker en eerder in vaste dienst zullen worden genomen. Ten slotte concludeert de Raad van State dat de volgorde van de wetten onjuist is: men zou eerst de ontslagregels aanpakken en later de positie van flexwerkers verbeteren. Het kabinet is in haar reactie op de Raad van State amper ingegaan op de meerderheid van deze punten. Het moet zo zijn dat de Eerste Kamer de minister hierop aanspreekt.

De RvS stelt dat het wetsvoorstel te weinig substantie heeft om de beoogde omslag te bewerkstelligen, bevat zelfs contraproductieve elementen. En de bredere aanpak ontbreekt, nergens een relatie met de Participatiewet bijvoorbeeld terwijl deze twee wetten toch communicerende vaten zijn of zouden moeten zijn. Ontslagrecht wordt op onderdelen juist complexer, soms duurder. De positie van flexwerkers kan door dit wetsvoorstel verslechteren (door aanscherping van de ketenbepaling en kleinere bereidheid van werkgevers om ze in dienst te nemen, dan wel alternatieve, nog slechtere constructies te bedenken), werkgelegenheidseffecten kunnen door bovenwettelijke cao-afspraken teniet worden gedaan.

Dan is er de kritiek van de arbeidsrechtadvocaten, al hun vragen hebben wij de minister gesteld. Er is kritiek van het CPB. Tot nu heeft de minister alle kritiek zonder onderbouwing van de hand gewezen.

Je vraagt je af wat een sociaal-democratische minister beoogt met dit pakket maatregelen, in relatie tot genoemd doel en streven. De vlag dekt hier duidelijk de lading niet. Wat is het eigenlijke doel van de lading, want de vlag, de mooie woorden, dat is niet wat mensen die werken / die werk bieden / mensen die graag willen werken / die graag nieuw werk willen

bieden / gaan merken van deze wet. Het zijn de maatregelen, die we tegen het licht moeten houden en die volgens ampele bestudering van de RvS hooguit na aanpassing van het wetsvoorstel aan de opmerkingen van de afdeling Advisering een eerste stap in de goede richting zijn? Wat beoogt een minister als hij zonder onderbouwing deskundige kritiek op het wetsvoorstel zonder weerwoord naast zich neerlegt? Betekent dit dat koste wat koste (en die kosten slaan dan neer op burgers, werknemers, ondernemers, werkzoekenden) de boel erdoorheen moet? Is het uitvoeren van een regeerakkoord leidend boven deugdelijke en doelmatige wetgeving? Kan, wil de minister deze Kamer en daarmee al die mensen die mee hebben gedacht over dit wetsvoorstel, al die mensen die op enig moment in hun leven de gevolgen van deze wet aan den lijve gaan ondervinden, uitleggen wat zijn werkelijke streven is door alle aangereikte kritiek ter verbetering van de maatregelen terzijde te schuiven?

De oudere werknemer zal in de toekomst meer speciale aandacht vragen omdat de beschreven dynamiek mensen qua kennis en vaardigheden sneller kan doen verouderen, met een grotere werkloosheidsdreiging als gevolg. Dit wordt groter omdat vanwege de vergrijzing de uittreedroutes steeds verder afgeknepen moeten worden, en mensen later met pensioen kunnen gaan. Veel aandacht zal nodig zijn om mensen tot hun verhoogde pensioenleeftijd productief en economisch rendabel te laten participeren. Dit eist zowel aanpassingen aan de kwaliteiten van de mens (door re-integratieacties-viteiten w.o. bijscholing) alsook aanpassingen aan de banen, door herinrichting van functies. Dit laatste kan betekenen dat de arbeidsproductiviteit bij sommige nieuwe functies lager zal zijn, zodat ook loonaanpassingen nodig zijn. Of te wel demotie, wat op zich een algemeen geaccepteerd verschijnsel moet worden.

Veelal zijn oplossingen voor het probleem gezocht in aanscherping van de toetredingsvoorwaarden voor de sociale verzekeringsregelingen en meer financiële prikkels. Hierdoor wordt echter wellicht een financieel maar geen maatschappelijk probleem opgelost. De persoon in kwestie wordt er niet kansrijker of gezonder van. Er komen niet meer banen voor de oudere werkloze door. Naast de financiële houdbaarheid staat, na de decennia lange versoberingen, ook de maatschappelijke houdbaarheid ervan onder druk. Zet de WW gelden meer in om werkgevers te faciliteren om functies aan te passen naar het kwaliteitsniveau van deze oudere werklozen, en om werklozen een overgangperiode te geven om te wennen aan een lager salaris. Dat draagt ertoe bij dat het arbeidsmarkt- en sociale zekerheidsbeleid niet gezien moet worden als een kostenpost maar als smeerolie in een dynamische economie.

Naar aanleiding van de concrete wettekst, reactie van het kabinet in de MvA en het advies van de Raad van State nam de fractie van GroenLinks in de TK en naar alle waarschijnlijkheid ook in deze Kamer een helder standpunt in over de wijziging van de ketenbepaling, die honderdduizenden (jonge) werkenden zal raken.

Het percentage werknemers met een tijdelijk contract is vooral hoog (en stijgende) bij jonge werknemers.

De oplossingen die het wetsvoorstel Werk en Zekerheid moet bieden zul-

len dan ook vooral moeten gelden voor jonge werknemers. Er is voor hen steeds meer sprake van een duale arbeidsmarkt: of je bent insider met een vast contract of je bent outsider in een flexibel contract (naast de ZZP'ers). Het mantra dat vast minder vast, en flex minder flex moet worden is vooral bedoeld om deze outsiders te ondersteunen. Uitgangspunt is hierbij dat werkzekerheid boven baanzekerheid moet gaan; belangrijk in een tijd van stijgende (jeugd)werkloosheid.

Onze zorg is dat de aanscherping van de ketenbepaling naar drie contracten in twee jaar met een tussenpoos van zes maanden op de huidige arbeidsmarkt er niet toe zullen leiden dat werkgevers meer vaste contracten geven als eerst eenzijdig de flexibele contracten worden aangepakt.

De Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland (VAAN) schrijft in haar brief van gisteren, 2 juni 2014, dat zij uit de Nota naar aanleiding van het verslag van 27 mei j.l. afleidt dat de regering een alternatief voorstel van deskundigen uit wetenschap en praktijk op prijs stelt. VAAN doet alsnog een concreet voorstel tot aanpassing van het wetsvoorstel. Ik citeer uit de brief:

Bent u bereid dit initiatief te honoreren? En zo ja via een apart later in te voegen wetsvoorstel of via een novelle?

We hebben in de Tweede Kamer uiteindelijk voor de wet gestemd, omdat we het tegengaan van misbruik flexwerkers, de hervorming van het ontslagrecht, kunnen steunen.

GroenLinks stelt ook al jaren, mede gebaseerd op de twee Baliemanifesten, hervormingen voor. Maar voor ons gaat het wel gepaard met een participatiecontract met inkomen, met het omzetten van de ontslagvergoeding in een scholingsbudget dat de werkgever moet inzetten voor zijn werknemers en met een substantiële verlaging van de kosten op arbeid. Die waarborgen ontbreken hier.

We hebben via een stemverklaring tegen de ketenbepaling gestemd. Allereerst omdat we bang zijn dat de wijzigingen er alleen maar toe leiden dat mensen sneller op straat staan in plaats van dat zij een vast contract aangeboden krijgen. Ten tweede vinden we dat mensen in een tijdelijk contract ook recht moeten hebben op een transitiebudget (sparen voor ontslagvergoeding), omdat juist deze groep relatief veel inkomens- en baanonzekerheid heeft.

De WW is wat lastig, zijn we in principe voor, maar alleen als er ook echt geïnvesteerd wordt in werk. In ons GroenLinks-programma combineerden we deze maatregel altijd met miljarden lastenverlichting op arbeid en miljarden investeringen werkgelegenheid die leiden tot banen. Het kabinet laat dit na en voert het enkel in als kortzichtige bezuinigingsmaatregel. U stelt, gebaseerd op het Sociaal Akkoord, voor de WW periode te beperken tot 24 maanden. Dat scheelt natuurlijk behoorlijk met de huidige duur van de WW.

Het is op de huidige arbeidsmarkt echt niet denkbeeldig dat je, zeker als oudere ex-werknemer, geen nieuwe baan vindt binnen 2 jaar. Dan krijgen ze te maken met de bijstand (als je die al krijgt wanneer je geen verdienende partner hebt) waardoor ze hun huis moeten verkopen en dat soort

ellende. Wie schiet daar nu iets mee op? Meer prikkels hebben we nu echt niet nodig, wel werk.

Wellicht zou u eens kunnen overwegen de hoogte en de duur van de WW te variëren afhankelijk van leeftijd en arbeidsmarktperspectief met een ook naar rato van deze twee uitgangspunten scholings- of reïntegratie-budget.

GroenLinks bepleit: versoepel het ontslagrecht om de arbeidsmarkt flexibeler te maken en ook de outsiders betere kansen te geven. Zoals bekend pleit GL hier al jaren voor. En ik ben blij dat nu eindelijk ook de partijen (de PvdA, de vakbonden) die ons in die jaren wegzette als de partij die het ontslagrecht wilde versoepelen, eindelijk ook inzien dat het geen versoepeling betreft, maar juist een verbetering van het ontslagrecht. Een eerlijker ontslagroute, die voor iedereen gelijk is.

Onderdeel van de aanpassing van het ontslagrecht, is het opnemen van een transitievergoeding. Voor alle werknemers, ongeacht contractvorm, zo staat er in de memorie van toelichting. Maar, dan moeten zij wel langer dan twee jaar in dienst zijn. Kan de minister bevestigen dat dit er op neer komt dat flexwerkers de facto helemaal geen transitievergoeding zullen krijgen? Immers, zal de ketenbepaling zoals nu vormgegeven in de wet, er toe zal leiden dat zij na twee jaar op straat komen te staan. Zonder transitievergoeding dus.

Graag een reactie.

Als ouderen 'gemakkelijker' ontslagen kunnen worden, vergroot dat de behoefte aan re-integratieondersteuning naar nieuwe kansen voor hen. Geef daarom (ook vanuit de gemeenschap) royale, maar ook effectieve re-integratieondersteuning en -activiteiten die bijdragen aan de upgradering van de beroepsbevolking en die gericht zijn op werken bij reguliere ondernemers. Daarbij moeten werkervaringsplaatsen en (weer) opstartbanen voor beginnelingen en herintreders een belangrijke rol spelen. Stimuleer werkgevers tot meer her- en bijscholingsactiviteiten voor hun werknemers.

Voer premiedifferentiatie WW voor werkgevers in, afhankelijk van ontslagfrequenties. Gebruik ook andere financiële en niet-financiële stimulansen voor werkgevers om functies voor minder kansrijken in te richten.

Laat de lonen in overeenstemming zijn met de arbeidsproductiviteit, waarvoor voor werkgevers een door een onafhankelijke toetsers goedgekeurde loondispensatie onder het wettelijk minimumloon mogelijk moet zijn; uit de sociale zekerheid kan een aanvulling tot een aanvaardbaar minimum worden gegeven. (WW re-integratieloonsuppletie)

Laat re-integrerende werklozen gedurende de periode waarin ze WW-rechten hebben, werkervaring opdoen op een herintredingsplaats. Gedurende die periode ontvangen zij een toelage (WW re-integratieloonsuppletie) uit de sociale zekerheid op hun – met hun arbeidsproductiviteit overeenkomende - loon tot bv maximaal 75% van hun oude loon.

Een deel van de wet gaat al per 1 juli in werking. Dat lijkt ons in strijd met de rechtszekerheid. We overwegen een motie dat het 1 januari of juli 2015 wordt?

Waarom zouden wij voor het wetsvoorstel moeten stemmen? Levert het meer banen op? Maakt het de positie van de outsiders of kansarmen sterker? Ik geloof dat als je deze vragen niet met ja kunt beantwoorden, er geen reden is om voor te stemmen.

De regering gaat uit van wensdenken en heel veel aannames en die ze niet kan hardmaken. Al jaren geleden hebben we de arbeidsmarkt flexibeler gemaakt vanuit de aanname dat werkgevers dan mensen sneller zouden aannemen. Is dat gebeurd? Zijn er evaluaties van? Ik geloof helemaal niet dat het zo gewerkt heeft, en als het wel zo is, wil dat niet zeggen dat nog een extra keer tijdelijk verlengen hetzelfde effect zou hebben. De regering kiest voor veel meer onzekerheden, terwijl daar niet de zekerheid tegenover staat dat het ook gaat werken. De VAAN betwijfelt dat ook sterk en daarom verwijzen we ook naar hen en bepleiten we bij u om heel goed naar hun alternatief te kijken. We houden zo nodig een motie achter de hand.

De Tilburgse econoom en hoogleraar Ton Wilthagen zegt vandaag in Trouw dat de Wet Werk&Zekerheid gebaseerd is op een soort wensdenken dat zijn oorsprong vindt in het Sociaal Akkoord. Vast blijft vast, flexibel wordt iets minder flexibel. De wet is goed bedoeld maar werkt contraproductief, zo zegt hij. Grapperhaus, hoogleraar arbeidsrecht in Maastricht, vindt de wet zelfs een enorme gemiste kans, die de arbeidsmarkt zeker niet gaat veranderen en verwijst ook naar het CPB en de RvS die u er al op hebben gewezen dat deze wet niet de voordelen gaat brengen die het kabinet, die u wilt bereiken.

Hoogleraar sociaal recht in Leiden, Guus Heerma van Vos stelt dat de komende jaren de werkgelegenheid veel sneller dan vroeger in sommige sectoren daalt en in andere groeit. Daarom is het belangrijk dat werknemers minder waarde gaan hechten aan een vaste baan, ze zullen meer vertrouwd moeten raken met het idee dat zij van werkgever wisselen en ook van sector, zo zegt hij. Wij spreken daarbij de hoop uit dat ook banken daarop inspelen en veel minder rigide regels hanteren, bijvoorbeeld vast werk, om een hypotheek te verschaffen.

Of de dynamiek op de arbeidsmarkt met dit wetsvoorstel wordt gerealiseerd betwijfelt mijn fractie zeer.

De insiders met vast werk en duurzaam actief op de arbeidsmarkt zullen vast en zeker op de arbeidsmarkt blijven; flex zal nog meer flex worden, mensen zullen tussen twee flexbanen mogelijk langer verstoken zijn van werk (bij hetzelfde bedrijf), verstoken van inkomen en voor de meest kwetsbare leden van de beroepsbevolking biedt deze wet niets, helemaal niets. Dat moet dan van de Participatiewet komen? Waar is de samenhang?

Met deze wet verleidt u werkgevers niet om meer banen te creëren, om meer mensen in dienst te nemen (we houden ons hart vast voor de belofte om 125.000 mensen met een beperking in het vooruitzicht te stellen dat er voor hen banen komen....) en de werknemers, de werkzoekenden en de meest kwetsbare leden van de beroepsbevolking zijn de dupe. Maar overtuig ons maar van het tegendeel!